

ISSN: 2277-9930

ਮੁੱਲ: 50/-

67

ਅਕਤੂਬਰ-ਦਸੰਬਰ 2020

ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ

ਕੁੜੀ

ਮੈਂ ਵੀ
ਕੁੜੀਆਂ ਵਰਗੀ ਕੁੜੀ ਹਾਂ

ਸੁਪਨੇ ਮੈਂ ਵੀ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ
ਮੁਹੱਬਤ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਬੇਗਰਜ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ
ਮੈਂ ਵੀ ਵਿਚਰਦੀ ਹਾਂ

ਧੋਖਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ
ਖੁੱਲ ਕੇ ਹੱਸਣਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਨਾ ਹੈ

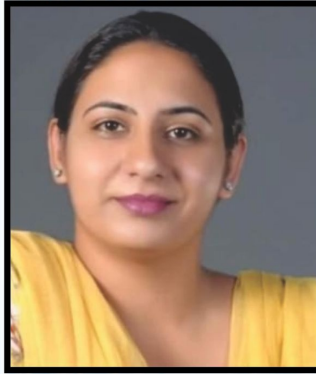
ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਤੇ
ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ !!

ਪਰ
ਮੈਂ ਰੋਂਦੀ ਨਹੀਂ
ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ

ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਆਪਣਾ
ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੀ
ਸਗੋਂ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ
ਹੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ !!

ਬੇਸ਼ੱਕ
ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਭੀੜ ਤੋਂ
ਕਿਧਰੇ ਲੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ
ਪਰ
ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਭੁੱਬ ਕੇ
ਆਪੇ ਨੂੰ ਭਾਲ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ

ਤੂੰ
ਆਪਣੇ ਮਰਦ ਹੋਣ ਤੇ
ਬਹੁਤਾ ਗਰੂਰ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ
ਮੈਂ
ਵੀ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ
ਅਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਮਾਣਦੀ ਹਾਂ !!

ਬਦਲਾਅ

ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੀ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ
ਕਿਵੇਂ
ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲਾ
ਆਪਣੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ
ਪੱਤੇ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਤੇ
ਪੱਤਾ ਚੁੱਪ ਚੁਪੀਤੇ
ਟਾਹਣੀ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ !!
ਟਾਹਣੀ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ
ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਡਿੱਗਦੇ
ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਤੜਦੇ
ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ
ਫੇਰ
ਦੂਜੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਸਾਂਭਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ !!

ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ ਕਿ
ਕੋਈ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਹੰਢਾਉਣਾ
ਇੰਨਾ ਹੀ ਸਰਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ??

ਫੋਹ

ਤੇਰੀ ਆਮਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ
ਪੋਲੇ ਪੋਲੇ ਪੈਰੀਂ
ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ'ਚ ਕੁਝ ਕਹਿ ਕੇ
ਹਵਾ ਦਾ ਬੁੱਲਾ ਬਣ

ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ
ਅਕਤੂਬਰ-ਦਸੰਬਰ 2020

ਕੁਦਰਤ'ਚ ਰੱਲ ਸਾਰੀ
ਖਲਕਤ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ;
ਤੇ
ਮੈਂ ਸੁੰਨ ਹੋਈ
ਕਦੇ ਆਪਣੇ
ਕੰਨਾਂ'ਚ ਪੈਂਦੀ ਗੂੰਜ ਨੂੰ
ਮਹਿਸੂਸਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ;
ਤੇ
ਕਦੇ ਤੇਰੀ ਮਹਿਕ ਨੂੰ
ਤਰ੍ਹਾ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਰੰਗਾਂ'ਚ ਬਦਲਦਾ
ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ
ਸਤਰੰਗੀ ਪੀਂਘ ਵਾਂਗੂੰ !!
- ਜੋਤ ਸਿੱਧੂ

ਤਰਤੀਬ

ਜੇ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਧੂੜ ਹਟੀ
ਤਾਂ ਹੀ
ਉਹਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ
ਨਿਆਮਤਾਂ ਮਾਣੀਆਂ ;
ਤੇ ਮਹਿਸੂਸਿਆ
ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ
ਆਵਾਗੋਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ;
ਹਵਾ ਦਾ ਵਗਣਾ
ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਖਿੱੜਨਾ
ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਝੜਨਾ
ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਲਣਾ
ਵਾਰਿਸ਼ ਦਾ ਪੈਣਾ !!
ਸਭ ਤਰਤੀਬ ਹੈ
ਸਭ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ
ਸਭ ਸੰਕੇਤ ਹੈ
ਤੇਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ
ਸਾਨੂੰ
ਕੁਝ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ
ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ
ਪਰ ਅਸੀਂ
ਸਭ ਕੁਝ ਬਣਨ ਦੀ
ਹਫੜਾ ਦਫੜੀ ਵਿੱਚ
ਇਨਸਾਨ ਬਣਨਾ ਹੀ
ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ !!

ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬਦਲਦੇ
ਰੁਝਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਕਿਤ ਕਰਦਾ ਤ੍ਰੈਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ

ਅਕਤੂਬਰ-ਦਸੰਬਰ 2020 (ਅੰਕ:67)

ISSN: 2277-9930

RNI No. PUNPUN/2006/16230

ਸੰਪਾਦਕ (ਆਨਰੇਰੀ)

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ

ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਪਾਦਕ

ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ

ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ

718, ਰਣਜੀਤ ਨਗਰ-ਏ

ਪਟਿਆਲਾ-147001 (ਪੰਜਾਬ)

98142-31698

E-mail: pratimaan@yahoo.co.in

www.pratimaan.in

ਸਲਾਹਕਾਰ

ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਵੇਲ ਸਿੰਘ,

ਡਾ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਰਵੀ ਰਵਿੰਦਰ

ਡਾ. ਆਤਮ ਰੰਧਾਵਾ,

ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ (ਕੈਨੇਡਾ)

TITLE PAINTING BY

KUNWAR RAVINDRA

ਕਨਸੈਪਟ, ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਅਤੇ ਡੀਜ਼ਾਈਨਿੰਗ

ਰਾ ਡੀਜ਼ਾਈਨਜ਼, ਪਟਿਆਲਾ।

97810-33133

E-mail: raadesigns89@gmail.com

ਸਹਿਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ

ਇੱਕ ਅੰਕ: 50/-, ਵੀਹ ਅੰਕ (5 ਸਾਲ): 1000/-

ਜੀਵਨ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ: 2500/-, ਵਿਦੇਸ਼: \$200

ਸਹਿਯੋਗ ਰਾਸ਼ੀ 'ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ
ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ

PRATIMAAN

718-Ranjit Nagar-A

Patiala. (Punjab) India

Mob. 098142-31698

E-mail: pratimaan@yahoo.co.in

Hon. Editor : Dr. Amarjeet Kaunke

ਤਰਤੀਬ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜਗਠ / 2

ਕਹਾਣੀਆਂ

ਜੱਲਾਦ / ਗੋਰਵਧਨ ਗੱਬੀ / 6, ਹਥਿਆਰ / ਬਲਵੰਤ ਚੌਹਾਨ / 16,
ਆਪਣੀ ਤੀਮੀਂ / ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ,
ਬੁਰਾ ਆਦਮੀ / ਪ੍ਰਗਿਆ (ਦਿੱਲੀ) / 24

ਆਪ-ਬੀਤੀ: ਜਸਬੀਰ ਢੰਡ / 21

ਕਵਿਤਾ / ਗਗਨਦੀਪ / ਗੀਤ

ਗੁਰਨਾਮ ਢਿੱਲੋਂ, ਵਾਹਿਦ / 3, ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ / 4, ਦਰਸ਼ਨ
ਬੁਲੰਦਵੀ / 5, ਕੁਲਬੀਰ ਬੇਡੋਸਰੋਂ / 12, ਪ੍ਰੇਮਸ਼ੰਕਰ ਸ਼ੁਕਲ, ਨੀਰਜ
ਨੀਰ / 13, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਆਸ਼ਾ ਪਾਂਡੇ, ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਮੱਲ
/ 14, ਸੁਸ਼ਾਂਤ ਸੁਪ੍ਰੀਅਮ, ਡਾ. ਪਾਨ ਸਿੰਘ / 15, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ,
ਰੀਨਾ ਬਾਤਿਸ਼ / 19, ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਭੁਲਾਣਾ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਕਮਲ /
20, ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸੀਮਾ ਜੈ ਵਿਸ਼ਾਲ / 22, ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ
ਭੰਮਰਾ / 23, ਡਾ. ਹਰਪਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ / 30,
ਸੁਨੀਤਾ ਡਾਗਾ, ਤੁਲਿਕਾ ਚੇਤਿਆ ਜੇਨ / 31, ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਜੈਪਾਲ,
ਰਜਨੀ ਵਾਲੀਆ / 32, ਕੁਲਵੰਤ ਜੀਰਾ, ਮੀਰਾ ਮੇਘਮਾਲਾ, ਬੇਬੀ ਕੌਰ
/ 33, ਅਮਨ ਖੁਰਮੀ, ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਪ੍ਰਭ / 37, ਅਨਿਲ ਕਰਮੇਲੇ,
ਗਗਨਮੀਤ ਕੌਰ / 38, ਅੰਸੂ ਅਚਲ ਸਿੰਘ / 44,
ਅਨੰਤ ਆਲੋਕ / 47

ਆਲੋਚਨਾ ਨਿਬੰਧ / ਰੀਵੀਊ

ਸਮਕਾਲੀ ਨਾਵਲ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਨਿਕ ਚੇਤਨਾ / ਮੀਨਾ ਸ਼ਰਮਾ / 39,
ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ / ਹਰਿੰਦਰ ਕੌਰ / 42, ਬਾਗੜੀ
ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਜਨਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਰਸਮਾਂ-ਰੀਤਾਂ:ਸਮਾਜ
ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਧਿਐਨ / ਡਾ. ਕਿਰਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ / 45, ਇੱਕ ਸਫ਼ਾ
ਮੇਰਾ ਵੀ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਜੈਪਾਲ) / ਡਾ. ਪੁਸ਼ਪਵਿੰਦਰ ਕੌਰ / 48

ਡੀ.ਪੀ.ਆਈ (ਸਕੂਲਜ਼), ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੱਤਰ ਨੰਬਰ 4/2-2006, ਐਡੀਟਰ ਪੰਜਾਬੀ,
ਮਿਤੀ 18/8/2006 ਅਨੁਸਾਰ 'ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ' ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ।

*ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਆਨਰੇਰੀ ਹਨ।

*ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

* ਲੇਖਕ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਲਈ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

*ਪ੍ਰਤਿਮਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਗੈਰ ਵਪਾਰਕ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ
ਛਪਵਾ ਕੇ 718, ਰਣਜੀਤ ਨਗਰ-ਏ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਲੜਾਈ ਪੂਰੀ ਸਿਖਰ ਤੇ ਹੈ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਿੱਲ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿਦ ਤੇ ਅੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਇਹ ਮੰਨ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਮੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੋਧਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜਹਠ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਨੇਕ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਪੋਹ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਠਰਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਧਰਨੇ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਅਤਿ ਦੀ ਸਰਦੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ, ਸਬਰ ਅਤੇ ਸਿਦਕ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਵਿਕਾਊ ਮੀਡੀਆ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ, ਆਤੰਕਵਾਦੀ, ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਗੈਂਗ, ਅਲਗਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਵਿਕਾਊ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਕੂੜੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਅਸਰ ਬਲਕਿ ਹੁਣ ਉਲਟਾ ਪੈਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਜਨ-ਅੰਦੋਲਨ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨਾਲ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਧਾਰਣ ਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਉਸ ਅੰਦਰ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਆਕ੍ਰੋਸ਼ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਅੰਦੋਲਨ ਸਿਰਫ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਜਾਂ ਜਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਮਾਨਵੀ ਅਸਤਿਤਵ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੰਭਾਲੀ ਹੈ ਇਸ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਮੀਕਰਣ ਬਣਨ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਵਕਤ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਾਜਹਠ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦ ਵਤੀਰਾ ਅਪਣਾਉਣ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਬਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ

ਨੰਗਿਆਂ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ
ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ
ਕਦੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਕਲਗੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸਜਦੀ
ਰੁਖ਼ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦੇ
ਮਿੱਠੀ ਪੌਣ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਵਗਦੀ
ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਫੁੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੜਦੇ
ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਨਹੀਂ ਮਘਦੀ
ਗਮ ਦੀ ਭਰੀ ਨਦੀ ਨਹੀਂ ਸੁੱਕਦੀ
ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪਰਬਤ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੇ
ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦੀ
ਬਾਲਾਂ ਹੱਥ ਬਸਤੇ ਨਹੀਂ ਸੁਹੰਦੇ
ਘਰ-ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਕਿਸੇ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਨਹੀਂ ਜਗਦੇ
ਨੰਗੇ ਜਿਸਮ ਤਾਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ
ਸੱਤ ਪੱਤਣਾਂ ਦੇ ਤਾਰੂ ਸੀ ਜੋ ਲਹਿ ਗਏ ਥੱਲੇ ਥੱਲੇ
ਬਾਕੀ ਕੁਝ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਪੱਲੇ
ਧਰਨਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਵੀਰੋ!
ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਦਕ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਡੂੰਘੇ
ਹੌਂਸਲੇ ਹਨ ਹਿਮਾਲਾ ਵਰਗੇ
ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਛਾਵਾਂ
ਤੁਹਾਡੀ ਅਣਖ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਸਾਨੀ
ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵੇ
ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਪਰੰਪਾਰ
ਸਦਾ ਤੁਹਾਡੀ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ
ਯੋਧੇ, ਵੀਰ ਕਿਸਾਨ ਭਰਾਓ!
'ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੋਤੀ ਸਿਮਰਿ ਕੈ'
ਤਰਕ, ਦਲੀਲ, ਸੰਜਮ, ਰੋਹ,
ਬੁੱਧ ਜਹੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਵਸਤਰ
'ਸਿਰ ਧਰ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਓ'
ਦਿਲ ਦੀ ਖੋਟੀ, ਛਲਨੀ,

ਕਪਟੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਓ
ਹੱਕ ਲਓ 'ਤੇ ਮਾਣੋ, ਰਲ ਕੇ ਫਤਹਿ ਗੱਜਾਓ।
ਨੰਗਿਆਂ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ
ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ
ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ
ਹੱਕ-ਹਕੂਕ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੇ।

ਗਜ਼ਲ / ਵਾਹਿਦ

ਹੋਈ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਜੋ ਦੁਰਗਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ ਨੇ।
ਲਈ ਕਿਰਤਾਂ ਨੇ ਅੰਗੜਾਈ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ ਨੇ।

ਇਹ ਜੋ ਕਾਲੀਨ ਮਖ਼ਮਲ ਦੇ, ਨਿਹੱਕੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਲੀੜੇ,
ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਖਹਿ 'ਚ ਆਖ਼ਰ ਸਖ਼ਤ ਲੀਰਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ ਨੇ।

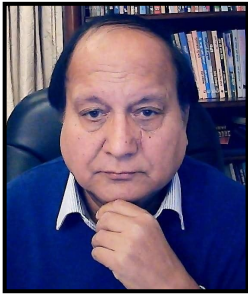
ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਦਿਸ਼ਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ,
ਕੁਝ ਏਦਾਂ ਖੇਤ ਬੰਨਿਆਂ 'ਚੋਂ ਵਹੀਰਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ ਨੇ।

ਕੋਈ ਬੁੱਲ੍ਹਾ ਹਵਾ ਦਾ ਐਸਾ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਨੀਂਦਰ 'ਚੋਂ,
ਨਵੇਂ ਵਕਤਾਂ ਦੇ ਦੁੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਇਹ ਹੀਰਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ ਨੇ।

ਬੜਾ ਰੁਲ਼ੀਆਂ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ, ਦਰ-ਬਦਰ ਪੱਗਾਂ ਅਤੇ ਚੁੰਨੀਆਂ,
ਲਹੂ ਵਿਚ ਫੇਰ ਤੋਂ ਤੱਤੀਆਂ ਤਸੀਰਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ ਨੇ।

ਬਣੇ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਸੱਧਰਾਂ ਦੀ ਜੋ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਇਸ ਵੇਲੇ,
ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁੱਤੀਆਂ ਲਕੀਰਾਂ ਜਾਗ ਪਈਆਂ ਨੇ।

ਸੂਤਰਧਾਰ

ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋ
ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ
ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ
ਪਤਾ ਏ
ਕੌਣ ਏ ਪਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ.

ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋ
ਸਮਾਂ ਹੈ ਹੀ ਬੜਾ ਬਲਵਾਨ
ਤੇ ਇਸ ਸਗਲ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿੱਚ
ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ
ਪਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ
ਸਮੇਂ ਦੇ ਸੂਤਰ ਵਿੱਚ ਪਰੋਈ ਏ
ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਛ ਪਤਾ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਕੌਣ ਏ ਪਰੋਣ
ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ

ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਚ ਅਸਥਿਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ
ਤੇ ਇਸਦੇ ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੇ
ਪਰ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਪਰੋਏ ਕਿਰਦਾਰ
ਸੂਰਜ ਤੇ ਉਸਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਗਲੈਕਸੀਆਂ ,
ਐਸਟਰਾਊਡਜ਼
ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਜੀਵ ਜੰਤ
ਇਹ ਕਿਸਦੀ ਕਾਇਆ ਏ
ਕੌਣ ਏ ਪਰੋਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸੂਤਰਧਾਰ।

ਉਹ ਕਾਹਦਾ ਤੇ
ਕਿਸ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੂਆ ਏ
ਉਹ ਕਾਹਦਾ ਤੇ

ਕਿਸ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਸੂਤਰ ਏ
ਜਿਸ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੇ
ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਬਲੈਕ ਮੈਟਰ ਨੂੰ
ਅਸਥਿਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਨੂੰ ਬੁਣਿਆ ਏ
ਇਹ ਕਿਸਦੀ ਕਾਇਆ ਏ
ਕਿ ਕੌਣ ਏ ਪਰੋਣ ਵਾਲੇ ਦਾ
ਸੂਤਰਧਾਰ।

ਬਲੈਕ ਮੈਟਰ ਵਿੱਚ
ਚਲਣਾ, ਉੱਡਣਾ
ਹਵਾ , ਪਾਣੀ
ਬਿਜਲੀ, ਖਿੱਚ,
ਪਦਾਰਥ ਵਰਦਾਨ
ਆਤਮਾ, ਪਰਮਾਤਮਾ
ਇਹ ਕਿਸਦੀ ਕਾਇਆ ਏ
ਕਿ ਕੌਣ ਏ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ.

ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਹੋ
ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ
ਨਾ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ,
ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਏ
ਕਿ ਕੌਣ ਏ ਪਰਕਿਰਤੀ ਦਾ
ਸੂਤਰਧਾਰ।

ਕੀ ਲੈਣਾ ਏ ਜਾਣ ਕੇ
ਬਸ ਸੂਈ ਤੇ ਧਾਗੇ ਦਾ
ਚਮਤਕਾਰ ਦੇਖੀ ਜਾ
ਜਦ ਤੇਰੀ ਸੂਈ ਦੇ ਨੱਕੇ 'ਚ
ਸੂਤਰ ਪਾਉਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਈ
ਤਾਂ ਮੂਰਖ ਬਣ ਪੁੱਛ ਲਈਂ
ਕਿ ਕੌਣ ਏ ਪਰਕਿਰਤੀ ਦਾ
ਸੂਤਰਧਾਰ।

ਗੀਤ / ਮੁਖੜਾ

ਮੁਖੜਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਜਾ ਸੱਜਣਾ।
ਸੁਪਨੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਆਜਾ ਸੱਜਣਾ।
ਇੱਛਾ ਮੇਰੀ ਕਰਦੇ ਪੂਰੀ,

ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੈ ਜੇ ਅਪੂਰੀ।

ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਤਾਵੇ,
ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਵੇ।
ਮੇਰੇ ਲਾਗੇ ਬਹਿ ਜਾ ਸੱਜਣਾ,
ਮੁਖੜਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਜਾ ਸੱਜਣਾ।

ਲਾਏ ਤੇਰੇ ਕੂਚੇ ਵਿੱਚ ਫੇਰੇ,
ਹਰ ਫੇਰੇ ਮੈਂ ਹੰਝੂ ਕੇਰੇ।
ਚੜਨਾ ਸੀ ਚੁਬਾਰੇ ਤੇਰੇ,
ਪੌੜੀ ਖਿਸਕ ਗਈ ਬਨੇਰੇ।

ਬਨੇਰੇ ਉਪਰ ਆ ਜਾ ਸੱਜਣਾ,
ਮੁਖੜਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਜਾ ਸੱਜਣਾ।
ਰੀਤ ਰਿਵਾਜ ਕਦੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣੇ,
ਨਾ ਤੂੰ ਪਾ ਰੀਝਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਣੇ।

ਰਾਂਝਾ ਜੋਗੀ ਬਣ ਕੇ ਆਇਆ,
ਤੇਰਾ ਨੂਰ ਹੈ ਮੰਗਣ ਆਇਆ।
ਕੁਝ ਤਾਂ ਝੋਲੀ ਪਾ ਜਾ ਸੱਜਣਾ,
ਮੁਖੜਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਜਾ ਸੱਜਣਾ।

ਮੈਂ ਪਰਵਾਸ ਹੋਵਾ ਆਇਆ ਹਾਂ,
ਪੰਛੀ ਵਾਂਗ ਲੋਟ ਆਇਆ ਹਾਂ।
ਰੁੱਤਾਂ ਆਵਣ, ਰੁੱਤਾਂ ਜਾਵਣ,
ਤੇਰੀ ਯਾਦ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਆਵਣ।

ਨਵੇਂ ਆਲਣੇ ਆ ਜਾ ਸੱਜਣਾ,
ਮੁਖੜਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਜਾ ਸੱਜਣਾ।
ਕਿਹਦੇ ਘਰ ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਵਜਦੀ,
ਕਿਹਦੇ ਹੱਥ ਤੇ ਮਹਿੰਦੀ ਲਗਦੀ।

ਕਿਹਦੇ ਕੰਗਣ ਛਣਕਾਂ ਮਾਰਨ,
ਵਿਦਾਇਗੀ ਦੇ ਗੀਤ ਉਚਾਰਨ।
ਡੋਲੀ ਵਿਚੋਂ ਝਾਕ ਜਾ ਸੱਜਣਾ,
ਮੁਖੜਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਜਾ ਸੱਜਣਾ।